

0.50

VIII. B

63
1921

Ln 63 Par
1921

teku audsinaschannu.

Preckschnefums,

turets Lehburgas=Nabes Semkopibas
beedribas sapulze

no

L. Baron Campenhausen-
Gitaschods.

Zehfis, 1899.

Drufats J. Djola grahmatu drufatama.

1953

pub. 62 ✓

L. V. 3.	
№	in. 328.681 →

0309069602

Печатать разрешается полицією. — Венденъ 1899 г.

Par telu audsinaschanu.

Preetschnefums, turels Lehdurgas-Nabes Semkopibas beedribas sapulze ne

L. Baron Campenhausen Sitaschös.

Tadehl, ka schinis laikos semkopiba daudš zeesch zaur semäm labibas un linu zenam, ka ari zaur darba spehta truhkumu, tad ir ikkusch semkopis, ta tad ari katrs fainneeks peespeests pehz cespchjas puhletees, fawu fainneezibu uslabot. Bet zentigs fainneeks strahdas ne tit ween ar rotam, bet ari ar prahtu, un winsch dshhees arween us to, kahda kahrtä winsch waretu fawu fainneezibu un cenehmunus uslabot.

Wisur, tur semkopiba usset, ir zaur loptopibu labibas rascha pamasam apspeesta, un ari pee mums Widseme schini sina jau mana panahkumus, kaut gan ne wisai leelus. Tahdehl es schodeen rimaschu par tematu, kas simefees us telu audsinaschanu un pee ta pamatoschos us siniskäm mahzibam un ismehginateem peedsihwojumeem. To darot es jums gribu skaidru pamahzibu dot, ka teki, no kureem lai isang peena gowis, ir audsinajami un barojami.

Duhlit pehz dsimschanas, telkch janeshewischka kuhths nodakä un jatura tur weens pats pirmos mehneschus, bet ne ar ziteem teleem kopä, jo teleem tas eeradums, kad to wairak ir kopä, fawstarpigi laisitees. Zaur laisichanos wini dabu mute spalwas, kuras nokluhst mahgä, tur saweenojas kumosös, un tadehl, ka tos newar sagremot, war drihs teki beigtees. Ruhtei wajaga buht gaischai un newis

tumſchaj, kà tas daudsreij atgadàs; jo kad telſch zauru ſeemu tumſchà kuhti ſtahwejis, tad wiſch newar pawafari, kad to dſen ganibà, gaiſcho, wixam azis ſpighdoſcho faules gaiſmu panest. Zaur tumſchu kuhti ir pawafari jau daudſ teki beiguſchees, kas ſeemà daudſ dahrgas baribas bij patehrejufchi. Kuhts nedrihſt buht par ſiltu, jo zaur leelu ſiltumu top wiſi meefas lozekki (organi) neſpehziggi, un zaur to zelàs, ka teki tà top iſlutinati, kà tee pawafarà aukſta leetaina laika ganibà newar panest. Pahrat aukſta kuhts, protams, ir ari ſliktà, lai gan redſams, ka lopi aukſtàs kuhtis wairak ehd, ne kà ſiltàs. Bet tas nezelas wis zaur to, it ka tee juſtos ſpirgtaki un weſelaki, bet ween tadehl, ka lopu meefai zaur kuhts aukſtumu top atremts daudſ ſiltumas, kura, protams, ir atkal ja-atdabu. Scho ſiltumu wini war weenigi atdabut zaur wairak baribas patehrefchanu. Tadehl, ka no tahs baribas, kuru wini wairak noehd, tik ween meefas ſiltuma zelàs, tad lopu ihpaſchneekam neteek no tam nekahda labuma.

Tihrs gaiſs kuhti ari ir no leela ſwara, tadehl ka ta lopa planſchas, kurſch tihru gaiſu ee-elpo, labaki attihſtas, un zaur to pats lops top ſtipraks un iſturigaks. Tihrs gaiſs ir weegli dabujams, kad kuhti wairak weetàs pee ſchkehr'balkeem ſeenà cetaiſa zaurumus, zaur kureem ſliktais iſlectotais gaiſs iſeet un tihrais eenahl, pee ka kuhts ſiltuma maſ pahremainàs. Ja nu loti aukſtà ſeemà pa zaurumeem pardaudſ aukſtuma eenahktu, tad to war weegli aukſtàs deenàs ar ſalmeem aiſbahſt. Ari ſauſam wajaga buht teku aiſgaldam, jo ja tas zaur ſliktu kaiſiſchanu ſlapjſch, tad telſch ſalſt un zaur to daudſ meefas ſiltuma ſaude, kuru, kà jau minets, zaur wairak baribas patehrefchanu ja-atdabu. Ja nu

maſam telam, kureſch flapjumâ jeb aukſtumâ ſlahw, dod tik daudſ baribas wairak, zik tam preekſch truhk-
ſtoſcha meeſas ſiltuma wajadſigs, tad daudſreiſ no-
teek, ka mahga, kaſ tik daudſ baribas newar nſnemt,
ta newar panest un telſch dabu zaureju. Bet ja
tam nedod wairak baribas, tad neaug peeteekofchi un
no ta iſnahk wahjo gows.

Ja grib gowis andſinat, no kurem gaida, lai
tahs dotu daudſ peena, bet newis, lai no tahm iſ-
augtu galas lopi, kuri peena weeta lai gaka attih-
ſtitos un taptu tauki, tad ir no leela ſwara, tekeem
ilgi nedot nekreinjotu ſiltu peenu, lai tee par ahtru
neangtu un angſchanu jau tad nenobeigtu, kad top
pirmo reiſ ſlauzami; jo zaur to dabuta bariba ne-
pahreet peenâ, bet pahreet gaka, ko tak negrib panahk.

Tâ tad pehz wiſa, kaſ minets, tela baroſchana
buhtu ſchahda kahrtâ eegroſama:

Duhlin pehz dſimſchanas telſch dabu pirmo
mahtes peenu, kaſ telu mahgai loti noderigs, jo taſ
mahgu no tâ ſauktâ ſarnu-pika tihra, kaſ atrodas
ikkura peedſimufcha tela mahgâ; beſ tam mahtes
peens zaur ſawam ſewiſchkâm ihpaſchibam ir weegli
ſagremojams.

Pirmâ nedelâ telſch dabu deenâ 3 ſtopi
mahtes peena, wiſlabak 3 reiſ deenâ pa 1 ſtopu uſ
reiſi. Ja to tikai diwreiſ deenâ dſirditu, tad taſ
dabutu uſ reiſ par daudſ, kaſ wina maſai mahgai
buhtu ſlahdigs un taſ waretu dabut zaureju.

Otrâ nedelâ telſch dabu $4\frac{1}{2}$ ſtopa ſilta ne-
kreinjota peena, kurem wairs naw jabuht no mah-
tes, jo peena ihpaſchibas otrâ nedelâ jau ir wiſ-
pahrigas.

Dreſchâ nedelâ telſch dabu $5-5\frac{1}{2}$ ſtopu
deenâ, waj ari druſku wairak, eewehrojot tela
leelumu.

Žeturtā nedelā jau šah drusku ausu tumi pee peena peelet. Ausu tumi pagatawo, kad us drusku ausu milteem uslej karstu uhdeni un tik ilgi leel stahwet, kamehr šahidrumš dabu dselten-peleku krahsu, tad no wiršas nolej un padibenas atnem. Tad ikkurā deenā dod $4\frac{1}{2}$ stopa šilta nenokreimjota peena ar $1\frac{1}{2}$ stopa ausu tumes šamašitu. Šhini nedelā ari šah dod drusku seena, kuru telšch šah pamašam ehst, protams loti mašas dalās.

Peektā nedelā peena jadod drusku mašat. Tad dod deenā 4 stopi šilta nenokreimjota peena un $2\frac{1}{2}$ —3 stopi ausu tumes. Ari eesah dot drusku aušas, bet weselōš grandōš un ne miltōš, jo teki žaur to buhs peespeesti aušas labaki šagremot un ar šleenam šajaukt, žaur ko tahš daudš weegliki šagremojamas. Miltus teki ehd arween loti ahtri un rijigi tos norij, jo wineem tee naw jašachd; žaur to tee nešajaužas ar šleenam un tadeht weegli mahgā ša-cet miltu kumosōš, kas ir gruhti šagremojami un weegli želās žaureja.

Seštā nedelā dod 3 stopi šilta nenokreimjota peena ar 4 stopi tumes šajauktu un beš tam deenā apmehram $\frac{1}{4}$ mahžinu ausu.

Septitā nedelā 2 stopi nekreimjota peena un 6 stopi tumes, kā ari aušas.

Astotā nedelā 2 stopi nekreimjota peena un 6—7 stopi ausu tumes, kā ari aušas.

Dewitā nedelā weenu stopu nekreimjota peena un 7—8 stopi ausu tumes. Šhini nedelā ir jašah dot wairak ausu, tā ka telšch dewitas nedelas beigumā dabu $\frac{3}{4}$ —1 mahžinu ausu.

Dešmitā nedelā peenu wairs nedod un ausu tumi pehž tam nahšoščā laikā arween jataiša šahidraka, lai telšch pamašam ceradinatos dsert tikai tihru uhdeni.

Ir redsams, beš augšminetā noluhka zaur ihšu ehdināšanū ar nekveimjotu peenu telu audsina-
 šāna ari īsnaht daudš lehtaka, jo, ir šaprotams,
 ka ausu tume ir lehtaka, nekā peens. Pee dširdina-
 šānas jāleek wehrā, ka, šewiški pirmās nedelas,
 telšch uš reiš daudš nerij, jo peens, kas par ahtru
 top norihts, mahgā šarihē un pahrwehršchās feera
 weidigōs kumosōs, kurus newar šagremot. Tadeht
 ja-atnem trauks, ar kuru telu dširdina, pehz dāšcheem
 rijeeneem atpakal un jadsirda pehz māša starpbrihšča
 atkal tahkak. Šaprotams, starpbrihšchi war buht
 tikai kahdi azumirkli, jo peens nedrihkst, ka tuhlin
 redšesim, atdšist. No leela šwara ir dot šiltu, tilko
 iššlanktu peenu, jo atdšišis peens, šewiški, ja tas
 druškū eestahbis, ir telu mahgai koti štahdigš, jo
 šchini šinā tas jaewehro, ka telšch pee mahtes
 šihšhot ari tikai šiltu peenu dabu. Wisderigaki
 ir, trihsreišigo dširdišānu deenā wišu pirmo gadu
 turpinat un ari tik wehl pirmā gada otrā pušē no-
 štahwejnšchos uhdeni dot.

Pehz desmitās nedelas lihds 9-tam mehnešim
 jāehdina ar šeenu, zik lops grib ehst, ar 1—2
 mahrz. ausam un uhdeni, kuru wehl kahdu laiku
 pehz 10. nedelas ar ausu-tumi jāšajauz. Šausa
 amolina teleem pirmā gadā neimā nedrihkst dot, bet
 tikai wislabako šeenu, kas mahjā atrodās; no ta
 wineem war ari wafarā dot, ja tik wina tik daudš ir.

Wafarā jadod teleem, ja wairs šeena naw,
 plantu šahli, bet ne tihru amolinu. Pehz 9 meh-
 nešcheem jāu war teleem dot šalmus un pelus ar-
 ween druškū wairak un tahdā pašchā mehrā šeenu
 jadod mašak.

Pehz gada jau war dot druškū amolina un
 wairak šalmus un pelus, tad ari jadod ausu
 miltus, tikai ausam jābuht rupji šamaltām un

wislabaki druſtku ar pelum ſajauktām, jo tad lopi miltus lehnaki ſaehd, tos labaki ar ſleenam ſajauz un tos weeglaki ſagremo. Bet arween jaunlopeem miltus jadod ſa uſus, newis ſantetus un kà ſiltu dſehreenu. Ar miltu dſehreenu audſinati teki dabu kunkanu mahgu, kaſ dara uſ wiſas meeſas attihſtibu ſlittu eeſpaidu. Tegu wajag, ja tik eeſpehjamš, ikkura deenā ar birſti ſukāt, zaur ko taš aug ſpehzigaki un attihſtāš labaki.

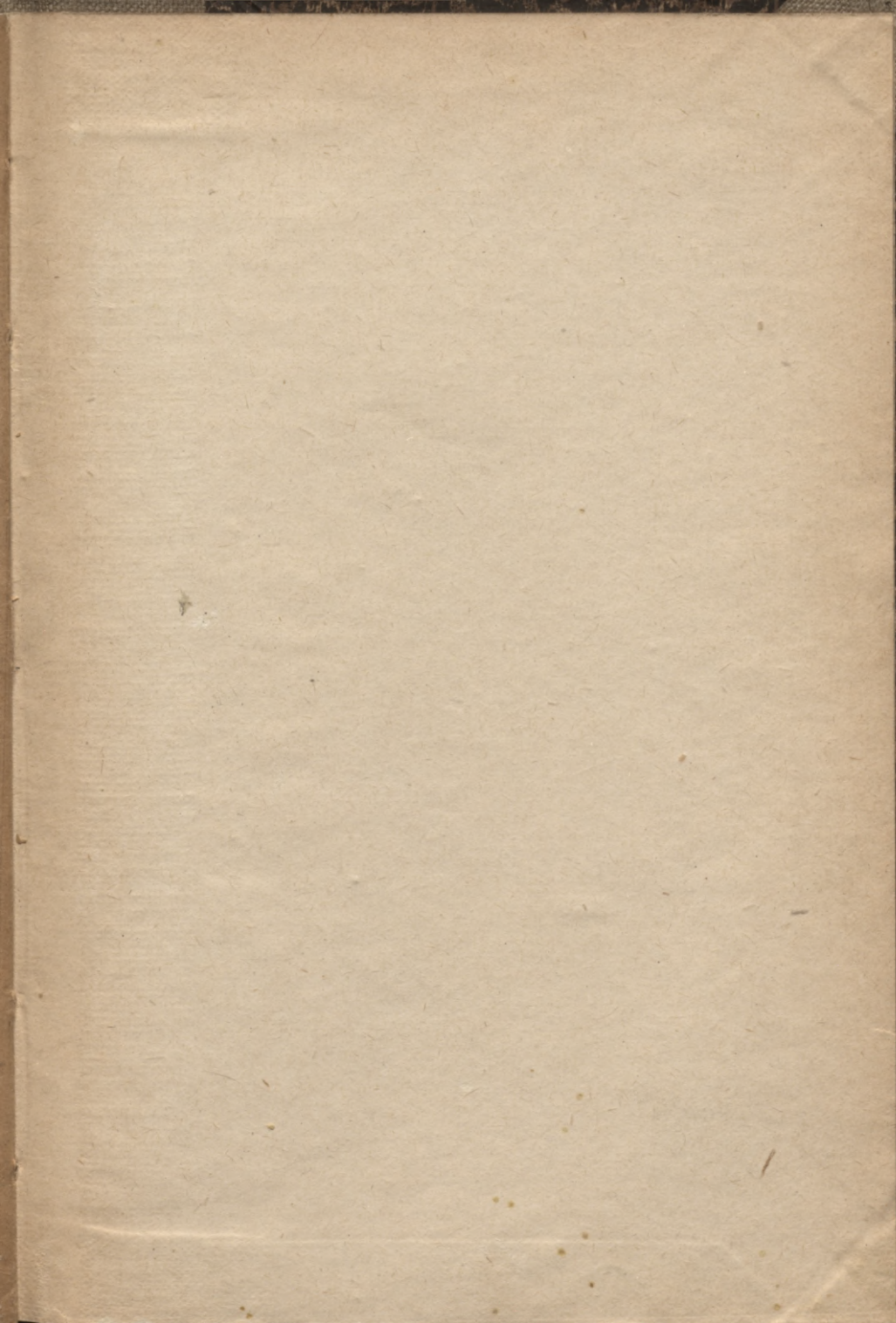
Otrā gadā, ja amolina waj ſeena ir peeteekoſhi ko dot, wairš newajaga dot miltus, bet tikai amolinu, ſeenu, peluš un tihru uhdeni. Loti labi ir pirmgadigeem tekeem dot linu ſehlku peluš, bet tikai ſa uſaš un ne dſehreenā.

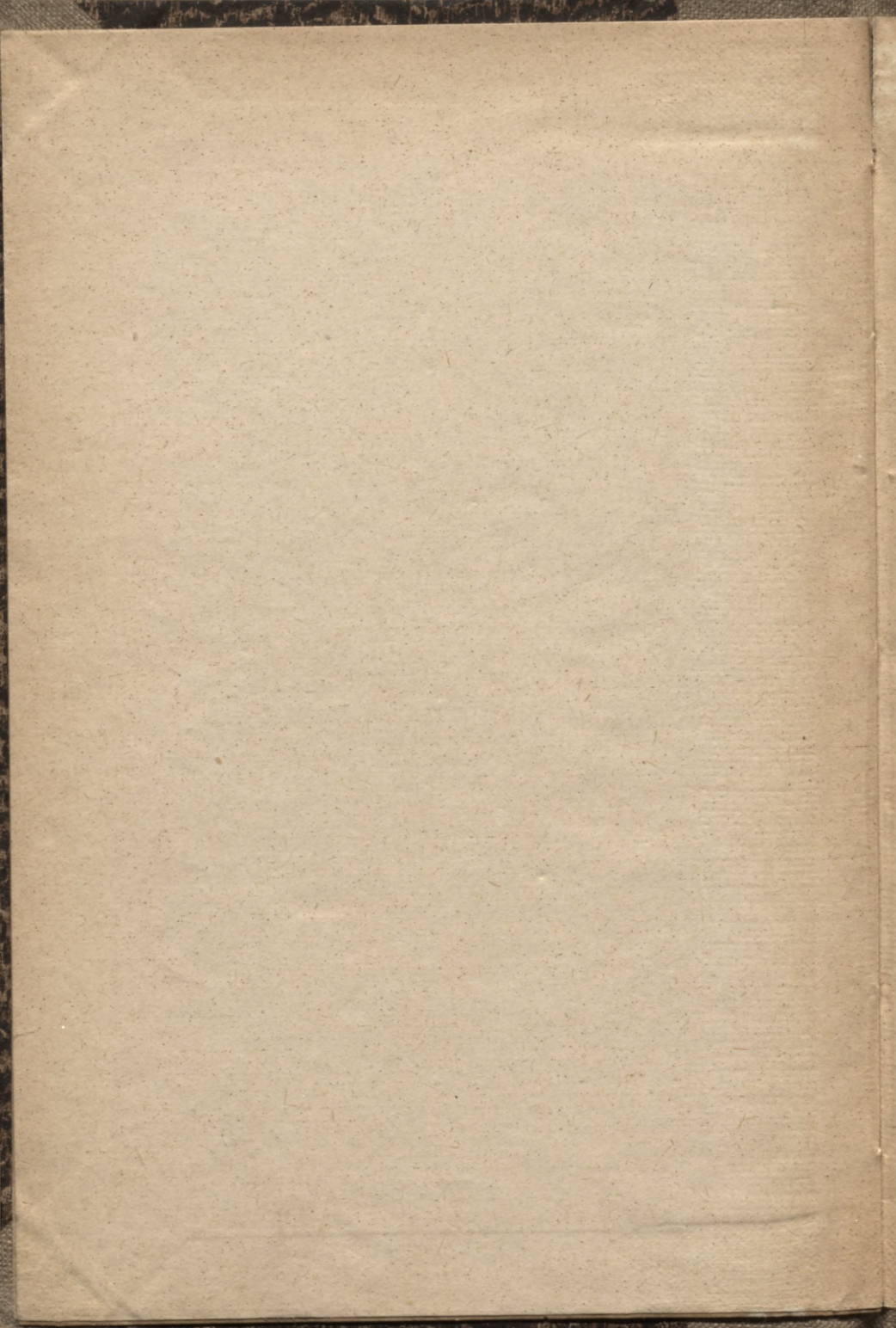
Sihmejoteeš uſ ganibu, ir ari no leela ſwara, teluš waſarā turet aplokā, kur wini tad dabu lavu gaiſu un kuſteſchanoš un kur teem jadod ſeenu waj plautu ſahli. Kad teki jau ir pušgadu wezi, tad toš war laiſt ar ziteem lopeem ganibā, bet pētamiš tikai tad, ja ne-eet bukkis ganamam pulkam lihdi. Bukki, no kura grib audſinat teluš, jaehdina tikai ar ſeenu, auſam, druſtku ſalmeem un uhdeni, lai taš netaptu par ſmagu un lai winau waretu ilgi leetot.

No wiſa tā, kaš minetš un pahrrunatš, Juhs redſat, ka, lai waretu teku par labu, kreetnu peenagowi uſaudſinat, newajaga ne daudi, ne dahrgaš baribaš, bet tikai uſmanibu un labu eewehroſchanu. Tadehl, ka muhſu mahjaš ſaimneezeš iſdara teku audſinaſchanu, tad Juhs luhdi, winām to, ko ſchodeen ſawā preeſſchneſumā iſſkaidrojiš, paſtahſtit.

29 221

-50

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309069602

58